

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Навчально-науковий інститут хімії та екології
Кафедра екології та охорони навколишнього середовища**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІХЕ

_____ /проф. Василь ЛЕНДЄЛ/

« ____ » _____ 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКОЛОГІЯ ТУРИЗМУ ТА РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН»

Рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	101 Екологія
Освітня програма	Екологія та охорона навколишнього середовища
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Екологія туризму та рекреаційних зон» для здобувачів вищої освіти галузі знань 10 Природничі науки спеціальності 101 Екологія освітньої програми Екологія та охорона навколишнього середовища.

Розробник: РОМАН Людмила Юріївна, к.х.н., доцент кафедри екології та охорони навколишнього середовища;

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри екології та охорони навколишнього середовища

протокол № 12 від «26» червня 2024 р.

Завідувач кафедри _____ Сергій СУХАРЄВ

Схвалено науково-методичною комісією ННІХЕ

протокол № _____ від «_____» _____ 2024 р.

Голова науково-методичної комісії _____ Михайло СЛИВКА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	I - ий	-
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	2 - ий	-
	Лекції:	
	18	-
	Практичні (семінарські):	
	18	-
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	54	-

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Екологія туризму та рекреаційних зон» є формування теоретичних знань і практичних вмінь у студентів щодо розв'язання регіональних екологічних проблем використання рекреаційних ресурсів, вивчення антропогенного впливу на навколишнє середовище у процесі туризму та рекреації, закономірностей взаємодії людини і біосфери, заходів їх оптимізації.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Фахові компетентності (ФК):

- ФК 1. Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
- ФК2. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем
- ФК 5. Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.
- ФК 7. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.
- ФК 9. Здатність самостійно розробляти екологічні проекти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей.
- ФК 10. Здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину.
- ФК 11. Здатність забезпечувати необхідний рівень охорони праці при вирішенні професійних завдань.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Екологія туризму та рекреаційних зон» є опанування таких НД освітньої програми (ОП):

ОК 5. Системний аналіз якості навколишнього середовища (з курсовою роботою).

ОК 7. Стратегія сталого розвитку.

ОК 10. Статус та роль природно-заповідних територій Закарпаття.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Екологія туризму та рекреаційних зон», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності	2
Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних природоохоронних проектів з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень	5
Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища	12
Вибирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов	16
Володіти основами еколого-інженерного проектування та еколого-експертної оцінки впливу на довкілля	20
Уміти ефективно використовувати природоохоронні території регіону в господарській діяльності, оцінювати рекреаційний та санаторно-курортний потенціал	21
Уміти впроваджувати принципи сталого розвитку з урахуванням регіональних особливостей територій	22

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Екологія туризму та рекреаційних зон»:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
1	2
Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності щодо збереження біорізноманіття та ландшафтів Закарпатської області.	2
Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних природоохоронних проектів з урахуванням наявних природних ресурсів та часових обмежень (конкретного природного чи адміністративного регіону)	5
Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища окремих рекреаційних зон	12

1	2
Вибирати оптимальну стратегію рекреаційної діяльності та/або природокористування в залежності від екологічних умов певної території	16
Володіти основами еколого-інженерного проектування та еколого-експертної оцінки впливу на довкілля різних природних середовищ, відведених для рекреації та відпочину	20
Уміти ефективно використовувати природоохоронні території регіону в господарській діяльності, оцінювати рекреаційний та санаторно-курортний потенціал Карпатського регіону та України	21
Уміти впроваджувати принципи сталого розвитку з урахуванням регіональних особливостей рекреаційних територій України	22

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- залік;
- тести;
- наскрізні та командні проекти;
- реферати;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- презентації та виступи на наукових заходах;
- сертифікат неформальної освіти.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виконання практичних завдань, проведення самостійних та контрольних робіт. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на практичних та індивідуальних заняттях, написання рефератів, сертифікат неформальної освіти за тематикою.

Форма модульного контролю: письмові контрольні роботи або тестування (комп'ютерного чи письмового).

Форма підсумкового семестрового контролю: залік з навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, передбаченого робочою програмою навчальної дисципліни.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	50	100
10	10	10	10		

T1 - Екологічний туризм: сутність та функції; T2 - Основні об'єкти екологічного туризму. Основі рекреаційні зони; T3 - Соціально-економічні проблеми рекреаційного природокористування; T4 – Туризм та екологічне право.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T5	T6	T7	T8	50	100
10	10	10	10		

T5 - Вплив рекреації та туризму на довкілля; T6 - Сучасна екотуристична діяльність України; T7 - Особливості туристичної діяльності в Закарпатті; T8 - Причини занепаду туристичної галузі в Україні.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття (допуск, виконання та захист)	4	40	5	40
Презентація	-	-	1	10
Реферат	1	10	-	-
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

При оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань:

а) оцінка «відмінно» (A) ставиться за правильне виконання всіх завдань (або більше 90% усіх завдань);

б) оцінка «добре» (B) ставиться за виконання 85% усіх завдань;

в) оцінка «добре» (C) ставиться за виконання 75% усіх завдань;

в) оцінка «задовільно» (D) ставиться, якщо правильно виконано 65% запропонованих завдань;

в) оцінка «задовільно» (E) ставиться, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;

г) оцінка «незадовільно» (FX) ставиться, якщо завдань виконано менше від 50 %.

Неявка на модульну контрольну роботу – 0 балів.

Вище наведені оцінки трансформуються в рейтингові бали у такий спосіб:

«А» – 45 - 50 балів;	«Е» – 30-31 бал;
«В» – 41-45 балів;	«FX» – менше 30 балів.
«С» – 37-40 балів;	Неявка на МКР – 0 балів.
«D» – 32-36 балів.	

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Оцінка *відмінно* (**A**) виставляється, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка *добре* (**B**) виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка *добре* (**C**) виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка *задовільно* (**D**) виставляється, коли студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння програмного матеріалу.

Оцінка *задовільно* (**E**) виставляється, коли студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у студента.

Оцінка *незадовільно* (**FX**) виставляється студенту, який не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.

Оцінка *незадовільно* (**F**) виставляється студенту, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

Оцінка *незадовільно* (**F**) виставляється студенту, який має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

За результатами контролю знань студентів, дозволяється виставлення залікової оцінки (без підсумкового заліку) – «зараховано» («відмінно», «добре», та «задовільно»). Студент має право підвищити оцінку, складаючи залік.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		<i>для заліку</i>
90-100	A	зараховано
82-89	B	зараховано
74-81	C	
64-73	D	зараховано
60-63	E	
35-59	FX	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Екологічний туризм: сутність та функції. Сутність екотуризму. Основні поняття і терміни. Особливості екотуризму. Принципи, функції та завдання екологічного туризму. Основні загальнонаукові принципи екологічного туризму: діалектичний, системний, історичний, пізнавальний. Основні конкретно-наукові принципи екологічного туризму: екологічний, геоекоекологічний, екостабілізуючий, інтелектуально-освітній, соціально-етичний, етноекологічний, екополітико-розвиваючий. Функції екологічного туризму: інтелектуально-освітня, культурно-пізнавальна, естетично-художня, дозвілєво-розважальна та інші. Гносеологічні та історичні основи екологічного туризму. Історія розвитку екотуризму. Види екотуризму та рекреаційних зон. Передумову та причини виникнення екологічного туризму. Ресурси екотуризму.

Тема 2. Основні об'єкти екологічного туризму. Основи рекреаційні зони. Поняття про рекреацію і рекреаційні ресурси. Класифікація рекреаційних (природних) зон. Природа як середовище екотуризму. Морське узбережжя України. Лісові ресурси. Рельєф місцевості як туристичний природний ресурс. Червона книга України. Об'єкти природно-заповідного фонду: біосферні та природні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, ботанічні сади, дендропарки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва. Природне середовище рекреаційного районування. Основні ознаки та структура характеристики рекреаційного району

Тема 3. Соціально-економічні проблеми рекреаційного природокористування. Соціально-економічні фактори формування рекреаційних потреб. Рекреаційне природокористування як об'єкт дослідження. Теоретичні передумови оцінки природно-ресурсної бази рекреації. Охорона природи на рекреаційних територіях. Вдосконалення охорони природи на рекреаційних територіях. Туризм і охорона навколишнього середовища. Туризм і регіональний розвиток.

Тема 4. Туризм та екологічне право. Правова основа екотуризму. Закон України «Про охорону навколишнього середовища». Закон України «Про туризм». Вимоги до екотуризму. Формування та проведення екотуру. Напрямки екотуризму. Екологічний стан місцевості та його врахування в туристичній діяльності. Поняття екологічної безпеки, його соціально-

екологічний зміст та особливості. Екологічні права та обов'язки особи в Україні, їх класифікація. Поняття відповідальності за природоохоронні правопорушення як різновид юридичної відповідальності. Функції юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Екологічні правопорушення і його види. Склад екологічного правопорушення. Види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

Модуль 2.

Тема 5. Вплив рекреації та туризму на довкілля. Прямий та опосередкований вплив масового туризму на природні комплекси довкілля. Вплив рекреації та туризму на рослинний світ. Зміни в структурі ґрунту та фітоценозів внаслідок рекреаційної діяльності. Вплив рекреації та туризму на тваринний світ. Причини та наслідки впливу на фауну (безхребетних та хребетних) та водні системи.

Тема 6. Сучасна екотуристична діяльність України.

Законодавча база розвитку туризму і рекреації в Україні. Структура природних ресурсів України. Концепція сталого розвитку сучасного туризму. Перспективи розвитку сучасного туризму. Інтеграційні та стабілізаційні основи екологічного туризму. Стримуючі чинники розвитку екотуризму в Україні. Проблеми та перспективи розвитку екотуризму. Перспективи розвитку сільського туризму в Україні. Водні, ландшафтні та орографічні ресурси України. Структура культурно-історичних туристичних ресурсів. Проблеми та перспективи розвитку екологічного туризму в Україні.

Тема 7. Особливості туристичної діяльності в Закарпатті.

Рекреаційні зони Закарпаття. Екотуризм Закарпаття. Мережа туристично-рекреаційних та санаторно-лікувальних закладів області. Туристична індустрія Закарпаття. Екологічні проблеми основних рекреаційних зон області. Лікувальний та оздоровчий відпочинок у області. Основні проблеми в туристичній галузі Закарпаття. Види туризму, які є пріоритетними для області та основні заходи для їх здійснення. Основні причини та фактори, які гальмують розвиток туризму в області.

Тема 8. Причини занепаду туристичної галузі в Україні.

Складності ведення бізнесу, недосконала інфраструктура, сервіс, надмірні ціни, зменшення кількості оздоровчих закладів, відсутність дієвої управлінської вертикалі. Воєнні дії та відпочинок населення. Шляхи покращення туристичної галузі в Україні.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання:					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна праця	самостійна праця	
2-ий семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Екологічний туризм: сутність та функції.	8	1	2	-	1	4
Тема 2. Основні об'єкти екологічного туризму. Основні рекреаційні зони.	12	2	2	-	2	6
Тема 3. Соціально-економічні проблеми рекреаційного природокористування.	11	2	2	-	1	6
Тема 4. Туризм та екологічне право.	10	1	2	-	1	6
Модульна контрольна робота	2	2	-	-	-	-
Разом за модуль	43	8	8	-	5	22
Модуль 2						
Тема 5. Вплив рекреації та туризму на довкілля.	12	2	2	-	2	6
Тема 7. Сучасна екотуристична діяльність України.	11	2	2	-	1	6
Тема 8. Особливості туристичної діяльності в Закарпатті.	13	2	4	-	1	6
Тема 9. Причини занепаду туристичної галузі в Україні.	9	2	2	-	1	4
Модульна контрольна робота	2	2	-	-	-	-
Разом за модуль	47	10	10	-	5	22
Разом за семестр	90	18	18	-	10	44

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Особливості екологічного туризму.	2
2	Україна на світовому туристичному ринку.	2
3	Основні рекреаційні зони Закарпаття.	2
4	Екотуризм в контексті сталого розвитку.	2
5	Екологічні проблеми неорганізованого туризму.	2
6	Безпека туристів. Етика екологічної мандрівки. Екологічні права та обов'язки громадян України.	2
7	Методи мінімізації забруднення оточуючого середовища.	2
8	Рекреаційне природокористування та охорона природи у рекреаційних комплексах.	2
9	Розрахунок рекреаційної ємності заповідних територій.	2
Всього		18

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Структура індустрії туризму. Характеристики світового туризму.	4
2	Пейзажна типологія ландшафтів.	2
3	Особливості структури природних ресурсів України.	4
4	Санаторно-курортний потенціал України.	4
5	Історія рекреаційних ресурсів України.	2
6	Об'єкти природно-заповідного фонду світу.	4
7	Історія рекреаційних ресурсів світу.	4
8	Роль екологічних наук у розвитку рекреаційної діяльності.	2
9	Роль вільного часу в суспільстві.	2
10	Доцільність та перспективи створення штучних рекреаційних комплексів.	2
11	Історія курортів України.	2
12	Законодавчі основи екотуристичної діяльності в Україні.	2
13	Міжнародний досвід планування туристично-рекреаційних комплексів.	2
14	Перспективи організації науково-екологічного туризму в Україні.	2
15	Цілі зонування рекреаційних територій.	2
16	Збереження природних ресурсів (досвід України та інших країн світу).	4
Разом		44

6.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання, студент виконує за рахунок годин самостійної роботи під загальним керівництвом викладача.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Концепція сталого розвитку в туристичній діяльності.	1
2	Природні рекреаційні комплекси.	1
3	Урбанізовані рекреаційні комплекси.	1
4	Основні підходи до рекреаційного районування України.	1
5	Основні підходи до рекреаційного районування світу.	1
6	Найстаріші рекреаційні центри України.	1
7	Найстаріші рекреаційні центри світу.	1
8	Безпека окремих видів екологічного туризму.	1
9	Правова основа екотуризму в світі та Україні.	1
10	Охорона природи при рекреаційному природокористуванні.	1
Всього		10

6.6. Неформальна освіта

Здобувач має можливість визнання (зарахування) окремих результатів навчання в розрізі тематики курсу, які він набув у неформальній освіті, згідно [Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті](#) в ДВНЗ «УжНУ». Відповідна кількість годин може бути зарахована здобувачу в результаті успішного проходження ним відкритого онлайн-курсу з теми дисципліни. Для цього здобувачу необхідно представити підтверджуючий документ (сертифікат) про успішне проходження онлайн курсу.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: пристрої збереження та обробки інформації (ПК, ноутбук, планшет, тощо).

Програмне забезпечення: Microsoft (Word, Excel, PowerPoint), Statistica, ArcGIS, тощо.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Тарасова В. В., Нестерчук І. К., Ковалевська І. М., Осіпчук А. С. Географія туризму: Екологічний туризм: підручник. Житомир: ПНУ, 2021. 252 с.
2. Петрук В.Г., Бондарчук О.В., Трач І.А., Панасюк О.Ю., Царук Ю.І., Ваколюк В.Д. Екогеографія та екотуризм: Підручник. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016. 178 с.
3. Роман Л.Ю., Костик К.М. Екологічна оцінка рекреаційних зон міста Ужгород. *Екологічні науки*. 2023. В.3. №48, С.53-57.
DOI: <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2023.eco.3-48.8>
4. Роман Л.Ю., Галла-Бобик С.В. Екологічні аспекти збереження біорізноманіття на території дендрологічного парку «Березинка». *Екологічні науки*. 2024. В.1. №52, С. 84-88. DOI: <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2024.eco.1-52.2.16>
5. Роман Л.Ю., Ванджурак П.І. Екологічні аспекти догляду за лісом на території підприємства «Ліси України». *Екологічні науки*. 2023. В.5 (50), С.148-152. DOI: <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2023.eco.5-50.21>.
6. Екогеографія та екотуризм: Підручник / В. Г. Петрук, О.В. Бондарчук, І.А. Трач, О.Ю. Панасюк, Ю.І. Царук, В.Д. Ваколюк. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 178 с.

7. Роман Л.Ю., Михалко Л.С. Моніторинг якості води річки Стрий. *Acta Carpathica*. 2023. №2. С.62-68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2450-8640.2023.2.7>
8. Роман Л.Ю., Глух О.С. Основні рекреаційні зони Закарпаття: екологічні проблеми. *Наук. вісник Ужгородського ун-ту. Серія: Хімія*. 2021. Вип. 45, №1. С.99-104. DOI: <https://doi.org/10.24144/2414-0260.2021.1.99-104>
9. Роман Л.Ю., Чундак С.Ю. Моніторинг якості води деяких малих річок рекреаційних зон Закарпаття. *Проблеми хімії та сталого розвитку*. 2021. №3. С.45-50.
10. Вишневецький В. І. Екологічний туризм: навч. пос. Київ: *Інтерпрес ЛТД*, 2015. 140 с.
11. Роман Л.Ю. Неорганізований екотуризм Карпат: екологічні проблеми. *Екологічні науки*. В.5. №44, 2022. С. 233-237. DOI <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2022.eco.5-44.35>
12. Екологічне право України: підручник / А. П. Гетьман та ін. Харків: *Право*, 2020. 387 с.
13. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу. Ніжин: *Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя*, 2010. 336 с.
14. Бейдик О.О. Рекреаційні ресурси України. Київ: *Альтерпрес*, 2011. 462 с.
15. Кляп М.П., Шандор Ф.Ф. Сучасні різновиди туризму: навчальний посібник. Київ: *Знання*, 2011. 334 с.

Допоміжна література

1. Любіцева О.О., Панкова Є.В., Стафійчук В.І. Туристичні ресурси України: навч. посіб. Київ: *Альтерпрес*, 2007. 369 с.
2. Дмитрук О.Ю., Дмитрук С.В. Екотуризм. Київ: *Альтерпрес*, 2009. 358 с.
3. Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія туризму в Україні. Київ: *Вища школа*, 2002. 195 с.
4. Березінський Б. А. Концептуальні засади взаємодії суспільства з природним середовищем. *Часопис Київського університету права*. 2021. №1. С. 255-260.
5. Бондарчук Н. В. Актуальні питання правового режиму лісів України. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 3. С.145-149.
6. Русев І.Т., Сафранов Т.А. Екологічний туризм: конспект лекцій. Одеса: *Екологія*. 2005. 118 с.

Методична література

1. Галла-Бобик С.В., Чундак С.Ю. Екологія туризму та рекреації. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів. Ужгород: *Гражда*, 2011. 58 с.
2. Немець Л.М., Кулешова Г.О., Соколенко А.В.: Туристсько-рекреаційні ресурси світу: навчально-методичний посібник. Харків: *ХНУ імені В.Н. Каразіна*, 2015. 102 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Петрук В.Г. та ін. Екогеографія та екотуризм: Підручник / В. Г. Петрук, О.В. Бондарчук, І.А. Трач, О.Ю. Панасюк, Ю.І. Царук, В.Д. Ваколюк.
Режим доступу:
<http://bondarchuk.vk.vntu.edu.ua/file/8df2350f51e80b105809eb5d01b61206.pdf>
2. Банк даних про сільський туризм в Україні. Режим доступу:
<http://ruraltourism.com.ua>
3. FIYTO – The Federation of International Youth Travel Organizations (Федерація міжнародних молодіжних туристських організацій). Режим доступу: <http://www.fiyto.org/Docs/index.php4>
4. Internatioanal ecotourism Club (Міжнародний клуб з екотуризму). Режим доступу: <http://www.ecoclub.com/>
5. Ecotourism International (Міжнародний екотуризм). Режим доступу:
<http://www.ecotourisminternational.com/>
6. The International Organisation of Social Tourism (Міжнародна організація соціального туризму). Режим доступу: <http://www.bits-int.org/en/index.php>
7. Офіційний сайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/>
8. Сайт Всесвітньої туристичної організації ООН. Режим доступу:
www.unwto.org/ .
9. Сайт Державного агентства лісових ресурсів. Режим доступу:
<http://dklg.kmu.gov.ua>
10. Михайлова О. А. Перспективи розвитку екотуризму: природоохоронні території та історико-культурна спадщина. Режим доступу:
http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vdakk/2010_1/17.pdf

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)